

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Ministerstwo Spraw Zagranicznych, www.gov.pl/diplomacy

Permission to re-publish this translation has been granted by the Polish Ministry of Foreign Affairs for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC

© Ministerstwo Spraw Zagranicznych, www.gov.pl/dyplomacja

Zezwolenie na publikację tego tłumaczenia zostało udzielone przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych wyłącznie w celu zamieszczenia w bazie Trybunału HUDOC

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA

Nota informacyjna nt. orzecznictwa Trybunału nr 246

Grudzień 2020 r.

Gestur Jónsson i Ragnar Halldór Hall p. Islandii [Wielka Izba] – skargi nr 68271/14 i 68273/14

Wyrok z 22.12.2020 r. [Wielka Izba]

Art. 6

Postępowanie karne

Art. 6 ust. 1

Oskarżenie w sprawie karnej

Grzywna w wysokości 6200 EUR bez możliwości zamiany na karę pozbawienia wolności nałożona na obrońców za niestawiennictwo na posiedzeniu nie ma charakteru „karnego” pomimo braku górnej ustawowej granicy kwoty: *skarga niedopuszczalna*

Fakty – Skarżący są adwokatami. Podczas procesu karnego, w trakcie którego bronili oskarżonych, skarżący (za zgodą oskarżonych) wnioskowali o zwolnienie z obowiązku działania jako obrońcy. Sąd jednak odmówił. Skarżący nie stawili się na rozprawie, na której oskarżeni, bronieni przez nowego adwokata, zostali skazani. Sąd wymierzył zaocznie każdemu ze skarżących grzywnę w wysokości ok. 6200 EUR za obrazę sądu i spowodowanie niepotrzebnych opóźnień w postępowaniu. Odwoływali się aż do Sądu Najwyższego, jednak bez powodzenia.

W wyroku z dnia 30 października 2018 r. (zobacz [Nota informacyjna nr 222](#)) Izba Trybunału jednogłośnie stwierdziła, że nie doszło do naruszenia art. 6 ust. 1 ani art. 7. Sprawa została przekazana do Wielkiej Izby na wniosek skarżących.

Prawo – Art. 6 ust. 1: Rząd Islandii zwrócił się do Wielkiej Izby o uznanie, że art. 6 nie ma zastosowania w swoim aspekcie karnym. Należało to określić, stosując trzy kryteria ze sprawy *Engel*:

a) Pierwsze kryterium: klasyfikacja prawna czynu zabronionego w prawie krajowym

W świetle uzasadnienia Sądu Najwyższego nie wydaje się, by uznawał on czyny zabronione tego rodzaju, co popełnione w niniejszej sprawie, za klasyfikowane jako przestępstwa

w prawie krajowym. Przedmiotowy czyn został określony w rozdziale zatytułowanym „Grzywny proceduralne” Kodeksu postępowania karnego, a nie w jakimkolwiek przepisie Ogólnego Kodeksu karnego lub w wyspecjalizowanych ustawach prawnokarnych. Postanowienia te były ponadto bardzo podobne do zawartych w Kodeksie postępowania cywilnego. Rozpoznanie sprawy dotyczącej takiego zachowania generalnie nie wymagało udziału prokuratora, a wymierzenia grzywny miał dokonywać z urzędu sąd orzekający w sprawie głównej.

Nie zostało zatem wykazane, że dany czyn zabroniony był klasyfikowany jako „przestępstwo” w prawie krajowym. Pierwsze kryterium ze sprawy *Engel* ma jednak charakter względny i służy jedynie za punkt wyjścia.

b) Drugie kryterium: charakter czynu zabronionego

Grzywna wymierzona każdemu ze skarżących została oparta na przepisie dotyczącym czynu zabronionego, który był adresowany do szczególnej kategorii osób posiadających określony status – mianowicie „prokuratora, obrońcy lub radcy prawnego”. Nie wydaje się, by przepis ten stosował się do osób spoza tego kręgu. Do sądu orzekającego w określonym postępowaniu, w którym doszło do nieprawidłowego zachowania, należało rozpoznanie z urzędu, czy dane nieprawidłowe zachowanie naruszało właściwy przepis.

Trybunał wielokrotnie podnosił, że szczególny status adwokatów daje im centralne miejsce w wymiarze sprawiedliwości, a ich szczególna rola pociąga za sobą szereg obowiązków. Należy także uwzględnić fakt, że uregulowania umożliwiające sądowi wymierzenie sankcji za niewłaściwe zachowanie w toczącym się przed nim postępowaniu stanowią wspólną cechę systemów prawnych Układających się Państw i wywodzą się z niezbędnego uprawnienia sądu do zapewniania odpowiedniego i uporządkowanego przebiegu jego własnego postępowania. Środki zarządzane przez sądy na podstawie takich uregulowań są bardziej zbliżone do wykonywania uprawnień dyscyplinarnych niż do wymierzania kary za popełnienie przestępstwa.

Sąd Najwyższy uznał, że świadoma odmowa stawienia się skarżących na wyznaczonej rozprawie stanowiła poważne naruszenie ich obowiązków zawodowych jako obrońców w sprawie karnej. Fakt, że całkowicie zignorowali zgodne z prawem decyzje sędziego, nie dając mu innego wyboru niż zwolnienie ich z obowiązków i wyznaczenie na ich miejsce innych obrońców, spowodował poważne opóźnienie w sprawie. Sąd Najwyższy nie odniósł się jednak konkretnie do charakteru niewłaściwego zachowania skarżących jako powodu do uznania go za przestępstwo.

Pomimo powagi naruszenia przedmiotowych obowiązków zawodowych nie było jasne, czy czyn zabroniony skarżących należy uznać za przestępstwo, czy za czyn podlegający środkom dyscyplinarnym. Konieczne było zatem zbadanie sprawy z punktu widzenia trzeciego kryterium.

c) Trzecie kryterium: rodzaj i stopień surowości kary

Podczas gdy Sąd Najwyższy nie odniósł się konkretnie do kwestii, czy czyn zabroniony był klasyfikowany jako „przestępstwo” w prawie karnym (pierwsze kryterium ze sprawy *Engel*) ani też do charakteru niewłaściwego zachowania skarżących jako powodu do uznania go za „przestępstwo” (drugie kryterium), orzekł, że nałożone na nich grzywny były „ze swej natury karą” (a więc najwidoczniej opierając się na trzecim kryterium). Miał na uwadze, że we właściwych przepisach dotyczących obrazy sądu brak było „jakiegokolwiek określenia górnego limitu” kwoty grzywny, a także wziął pod uwagę kwotę grzywien wymierzonych skarżącym, które uznał za „wysokie”. Uznając, że art. 6 ma zastosowanie w swym aspekcie karnym, Sąd Najwyższy przeprowadził zatem kontrolę zgodności tej kwestii z tym postanowieniem.

Niemniej jednak, gdy należy dokonać wykładni zakresu pojęcia „przestępstwo” w autonomicznym znaczeniu przyjętym w art. 6, Trybunał musi samodzielnie ocenić tę kwestię. To jednak nie wyklucza możliwości przyjęcia przez Układające się Państwa szerszej wykładni zakładającej silniejszą ochronę przedmiotowych praw i wolności w ramach ich poszczególnych systemów prawnych.

W szczególności rodzaj niewłaściwego zachowania, za które skarżący zostali pociągnięci do odpowiedzialności, nie podlegał karze pozbawienia wolności – w przeciwieństwie do poprzednich spraw dotyczących obrazy sądu, w których stwierdzono zastosowanie art. 6, zwłaszcza z uwagi na to trzecie kryterium (sprawy *Kyprianou* i *Zaicevs*). Ponadto przedmiotowe grzywny nie mogły zostać zastąpione karą pozbawienia wolności w razie braku ich opłacenia, co było istotnym czynnikiem w innych sprawach. Ponadto grzywny nie zostały odnotowane w rejestrze karnym skarżących.

Wymiar nałożonych grzywien, choć wysoki, oraz brak górnego ustawowego ich limitu nie były wystarczające, by Trybunał uznał, że surowość i rodzaj sankcji miały charakter „karny” w autonomicznym rozumieniu art. 6 (zob. *Müller-Hartburg p. Austrii*, nr 47195/06, 19 lutego 2013 r., gdzie wymiar potencjalnej grzywny – ok. 36 000 EUR – choć miał skutek karzący, nie był na tyle surowy, by sprawa została objęta sferą „prawa karnego”; zob. podobnie, *Ramos Nunes de Carvalho e Sá p. Portugalii* [WI], nr 55391/13 i 2 inne, 6 listopada 2018 r.¹, gdzie maksymalna kara wynosiła 90 stawek dziennych grzywny, a grzywna nałożona na skarżącego 20 stawek dziennych grzywny, co rzekomo odpowiadało 43 750 EUR; por. również skalę spornych grzywien w *Mamidakis p. Grecji*, nr 35533/04, 11 stycznia 2007 r., *Grande Stevens i Inni p. Włochom*, nr 18640/10 i 4 inne, 4 marca 2014 r.², a także *Produkcija Plus Storitveno podjetje d.o.o. p. Słowenii*, nr 47072/15, 23 października 2018 r., gdzie Trybunał uznał, że zastosowane grzywny miały charakter prawnokarny).

d) Ogólna ocena

Przedmiotowe postępowanie nie obejmowało rozstrzygnięcia o „oskarżeniu ... w sprawie karnej” w rozumieniu art. 6, a przepis ten nie miał zastosowania do tego postępowania w swym aspekcie karnym. Zarzut skarżących był zatem niezgodny *ratione materiae* z postanowieniami Konwencji.

Rozstrzygnięcie: skarga niedopuszczalna.

W świetle powyższego Trybunał orzekł również, że z powodów dotyczących spójności wykładni Konwencji zarzut na podstawie art. 7 był niezgodny *ratione materiae* [z Konwencją] i uznał go za niedopuszczalny.

(Zob. także *Engel i Inni p. Holandii*, nr [5100/71](#) i inne, 8 czerwca 1976 r.; *Kyprianou p. Cypru* [WI], nr 73797/01, 15 grudnia 2005 r., [Nota informacyjna nr 82](#); *Zaicevs p. Łotwie*, nr 65022/01, 31 lipca 2007 r., [Nota informacyjna nr 99](#))

© Council of Europe/European Court of Human Rights
Niniejsze streszczenie przygotowane przez Kancelarię nie wiąże Trybunału.

Link do [Not informacyjnych nt. orzecznictwa](#)

¹ Tłumaczenie streszczenia wyroku na język polski jest dostępne na stronie:
<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-194133>

² Tłumaczenie wyciągu z wyroku na język polski jest dostępne na stronie:
<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-166411>